

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет природничих наук

Кафедра географії та природознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 19 Фізична географія материків та океанів

Освітня програма «Географія та організація простору територіальних громад»

Спеціальність 106 Географія

Галузь знань 10 Природничі науки

Затверджено на засіданні
кафедри географії та природознавства
(протокол № 5 від “23” січня 2024 р.)

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові	Белова Наталія Володимирівна
Наукова ступінь	кандидат географічних наук
Наукове звання	доцент
Посада	доцент кафедри географії та природознавства
Місце роботи	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Факультет природничих наук, Кафедра географії та природознавства
Адреса кафедри	вул. Галицька, 201 а, каб. 206, м. Івано-Франківськ
Контакти	+38 (067) 34 36 271
Е-mail	nataliia.bielova@pnu.edu.ua
Посилання на персональну сторінку	https://kgip.pnu.edu.ua/%d0%b1%d1%94%d0%bb%d0%be%d0%b2%d0%be/

Опис дисципліни

Назва дисципліни	Фізична географія материків та океанів
Формат дисципліни	нормативна
Обсяг дисципліни	6 кредитів ECTS, 180 год., з них: 24 год. лекційних та 36 год. практичних занять, 120 год. самостійної роботи. Вид контролю – екзамен (5 семестр).
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/664158cee3bac6b84fa9
Консультації	3 години

2. Анотація до курсу

Дисципліна «Фізична географія материків та океанів» є нормативною навчальною дисципліною для студентів спеціальності 106 Географія (ОП Географія та організація простору територіальних громад). При вивченні цієї дисципліни студенти зможуть вивчити предмет і завдання фізичної географії материків і океанів, місце у системі фізико-географічних курсів, значення у підготовці вчителя географії, план фізико-географічної характеристики великих природних об'єктів, фізико-географічні характеристики океанів, їх вплив на природу материків, природні особливості материків та їх окремих регіонів, головні поняття цього курсу та вміти їх вільно трактувати тощо.

3. Мета та цілі курсу

Метою вивчення курсу «Фізична географія материків та океанів» є: сформувати знання про загальні закономірності просторової диференціації географічної оболонки та прояву їх особливостей у межах окремих океанів, материків та фізико-географічних регіонів.

Завдання курсу:

- вивчення та аналіз загальних закономірностей просторової диференціації географічної оболонки, особливостей їх прояву в межах океанів, материків та окремих фізико-географічних регіонів;
- вивчення природних особливостей материків та фізико-географічних регіонів у їх межах за окремими природними компонентами;

- виявлення та аналіз основних факторів, які визначають просторову диференціацію природи материків та океанів;
- аналіз та вивчення особливостей фізико-географічного районування природних регіонів світу у прийнятій системі таксономічних одиниць;
- характеристика регіональних фізико-географічних одиниць;
- аналіз та оцінка екологічних проблем, особливостей їх прояву і перспектив вирішення у різних регіонах земної кулі.

4. Компетентності

К І. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів.

ЗК 02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК 02. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

СК 05. Здатність аналізувати склад і будову геосфер (в контексті геопросторового планування і географічної регіоналістики) на різних просторово-часових масштабах.

Програмні результати навчання

ПР 01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

ПР 02. Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.

ПР 03. Пояснювати особливості організації географічного простору.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу – 6 кредитів ECTS, 180 год.

<u>Вид заняття</u>	<u>Загальна кількість годин</u>
лекції	24
практичні	36
самостійна робота	120

Ознаки курсу

<u>Семестр</u>	<u>Спеціальність</u>	<u>Курс (рік навчання)</u>	<u>Нормативний / вибірковий</u>
5	106 Географія (ОП Географія та організація простору територіальних громад)	3 курс ОР «бакалавр»	нормативний

Тематика курсу

<u>Тема, план</u>	<u>Форма заняття</u>	<u>Завдання, год</u>	<u>Вага оцінки</u>	<u>Термін виконання</u>
Тема 1. Предмет, завдання та зміст «Фізичної географії материків і океанів».	Лекція	2 год	0	Згідно розкладу http://asu.pnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700

Тема 2. Фізико-географічна характеристика Тихого та Атлантичного океанів.	Лекція / Практична робота № 1	2 год	2	Згідно розкладу
Тема 3. Фізико-географічна характеристика Індійського та Північного Льодовитого океанів.	Лекція / Практична робота № 2	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	2	Згідно розкладу
Тема 4. Фізико-географічна характеристика Австралії та Океанії.	Лекція / Практична робота № 3	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	2	Згідно розкладу
Тема 5. Фізико-географічна характеристика Антарктиди та Південного океану.	Лекція / Практична робота № 4	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	2	Згідно розкладу
Тема 6. Фізико-географічна характеристика Африки.	Лекція / Практична робота № 5	Захист практичної роботи/ 2 год	2	Згідно розкладу
Тема 7. Географічні пояси і зони Африки. Фізико-географічне районування материка.	Практична робота № 6	Індивідуальні завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	2	Згідно розкладу
Тема 8. Фізико-географічна характеристика Південної Америки.	Лекція / Практична робота № 7	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	2	Згідно розкладу
Тема 9. Географічні пояси та зони Південної Америки. Фізико-географічне районування.	Практична робота № 8	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	2	Згідно розкладу
Тема 10. Фізико-географічна характеристика Північної Америки.	Лекція / Практична робота № 9	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	2	Згідно розкладу
Тема 11. Географічні пояси та зони Північної Америки. Фізико-географічне районування.	Практична робота № 10	Контрольна робота/ захист практичної роботи/ 2 год	2	Згідно розкладу

Тема 12. Фізико-географічна характеристика Європи.	Лекція / Практична робота № 11	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	2	Згідно розкладу
Тема 13. Кліматичні особливості Європи. Характеристика кліматичних поясів. Водні ресурси.	Практична робота № 12	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	2	Згідно розкладу
Тема 14. Регіональний огляд природи Європи.	Практична робота № 13	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	2	Згідно розкладу
Тема 15. Фізико-географічна характеристика Азії.	Лекція / Практична робота № 14	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	4	Згідно розкладу
Тема 16. Клімат Азії. Основні кліматичні пояси та типи клімату. Внутрішні води Азії. Особливості водного стоку. Болота. Льодовики. Багаторічна мерзлота.	Лекція / Практична робота № 15	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу
Тема 17. Історія формування рослинності Азії. Тваринний світ. Географічні пояси та природні зони.	Лекція / Практична робота № 16	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу
Тема 18. Фізико-географічне районування субконтинентів Азії. Регіональний огляд природи.	Практична робота № 17-18	Презентації/ 2 год	10	Згідно розкладу

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	50 балів студент отримує під час проведення практичних занять; ще 50 балів студент отримує за складання екзамену.
Вимоги до письмової роботи	Описові теоретичні питання мають бути розписані тезисно, лаконічно та послідовно. Після написання роботи проходить усний захист (вибірково за необхідності).
Семінарські заняття	Кожне практичне заняття оцінюється в 2-10 балів, 10 балів студент може отримати за оформлення і презентацію індивідуального завдання. Без захисту індивідуальної роботи студент не допускається до здачі екзамену.

Умови допуску до підсумкового контролю	Під час навчання на практичних заняттях отримати не менше 25 балів, а також, обов'язково захистити індивідуальну роботу згідно обраної тематики.
--	--

7. Політика курсу

Всі аудиторні та самостійні заняття проводяться з дотриманням етичних стандартів професії.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із викладачем дисципліни.

Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття. Забороняється добровільна передача інформації між студентами під час екзамену чи практичних робіт.

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням: «Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96627_27.09.2018.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

В Університеті діють морально-етичні принципи та правила поведінки викладачів і студентів, яких слід дотримуватися у своїй діяльності, прописані в Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81.FR12.pdf>

Політика щодо перескладання змістових модулів та оскарження оцінювання

Ліквідація академічної заборгованості, перескладання змістових модулів та оскарження результатів оцінювання проводиться згідно порядку прописаного в «Порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)»

<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2019/11/PORYaDOK-Orhanizatsii-Ta-Pro>

Участь в опитуванні (анкетуванні)

По завершенні вивчення курсу здобувачі вищої освіти мають можливість пройти опитування у системі Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності <https://d-learn.pnu.edu.ua/> щодо удосконалення якості навчання. Анкета носить анонімний характер і включає 10 запитань, відповіді на них будуть використовуватися лише в узагальненому вигляді.

Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності студентів, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати їх пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендована література

Основна:

1. Барановська О. В. Фізична географія материків та океанів : навч. посіб. : у 2 ч. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2013. Ч. 1 : Світовий океан, Африка, Австралія, Океанія, Південна Америка 306 с.
2. Барановська О. В. Фізична географія материків та океанів : навч. посіб. : у 2 ч. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. Ч. 2 : Північна Америка та Євразія. 378 с.
Будз М. Д. Короткий термінологічний словник-довідник з фізичної географії материків і океанів : навч. посіб. Рівне, 2006. 80 с.
3. Вихованець Г. В. Фізична географія материків і океанів : навч.-метод. посіб. / Г. В. Вихованець, Л. В. Гижко, Л. В. Орган. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, Кафедра фізичної географії, природокористування і геоінформаційних технологій. – Одеса : ОНУ, 2021. – 208 с.
4. Вішнікіна Л. П., Федій О. А. Фізична географія материків та океанів. Ч. 1 : навч.-метод. посіб. для студ. закл. вищ. освіти. Полтава, 2019. 200 с.
Волошин І. І. Географія Світового океану: навч. посібник для вчителів серед. загальноосвіт. шк. / І. І. Волошин, В. Г. Чирка. – К.: Перун, 1996. – 224 с.
5. Гаврилюк В. С. Північна Америка. Фізико-географічна характеристика : навч. посіб. Київ : Вища школа, 1971. 143 с.
6. Гаврилюк В. С. Фізична географія Південної Америки : навч. посіб. Київ : Вища школа, 1993. 135 с.
7. Галицький В. І. Географічні відкриття, дослідження і дослідники. Київ : Радянська школа, 1988. 239 с.
8. Гудзевич А. В. Регіональна фізична географія (Європа та Азія): навч. посібник / А. В. Гудзевич. – Вінниця: «Віндрук», 2005. – 464 с.
9. Ковалишин Д. І. Практикум з фізичної географії материків і океанів (для студентів географічних спеціальностей) / Д. І. Ковалишин. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1999. – 88 с.
10. Ковалишин Д.І. Регіональна фізична географія поверхні Землі: навч. посіб. В 2-х ч. / Д. І. Ковалишин, О. В. Волік, П. М. Дем'янчук, С. В. Гулик, Л. П. Царик. – Тернопіль, 2013. – 512 с.
11. Корнєєв В. П. Історія вивчення материків і океанів. Кам'янець-Подільський : Абетка НОВА, 2004. 308 с.
12. Костів Л. Я. Фізична географія материків та океанів. Африка : навч.-метод. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 184 с.
13. Міхелі С. В. Фізична географія Євразії : навч. посіб. Київ : Перун, 2019. 286 с.

14. Міхелі С. В. Фізична географія Північної Америки : навч. посіб. Київ : Перун, 2019. 284 с.
15. Панасенко Б. Д. Фізична географія материків та океанів : в 2 ч. Вінниця : Гіпаніс. 2001. 410 с.
16. Панасенко Б. Д. Фізична географія материків та океанів: навч. посіб. Частина II. Євразія / Б. Д. Панасенко. – Вінниця: «ГІПАНІС», 2005. – 510 с.
17. Панасенко Б. Д. Фізична географія материків: навч. посіб. Частина I. Материки південної півкулі / Б. Д. Панасенко. – Вінниця: «ЕкоБізнесЦентр», 1999. – 200 с.
18. Половина І. П. Фізична географія Європи: навч. пос. для студ. геогр. спеціальн. вищ. навч. закл / І. П. Половина. – К.: «Артек», 1998. – 272 с.
19. Стадник О. Г. Відкриття й дослідження материків Землі. Харків : Основа, 2010. 96 с.
20. Фізична географія материків та океанів : методичні рекомендації до виконання практичних робіт для здобувачів вищої освіти освітньої програми Середня освіта (Географія) спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) / уклад. О. Лаврик. – Житомир, 2021. – 73 с.
21. Фізична географія материків та океанів : у 2 т. / [П. Г. Шищенко, О. В. Аріон, В. В. Удовиченко та ін.]; за ред. П. Г. Шищенка. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2009. Т. 1 : Азія. 643 с.
22. Фізична географія материків та океанів : у 2 т. / [П. Г. Шищенко, О. В. Аріон, В. В. Удовиченко та ін.]; за ред. П. Г. Шищенка. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2009. Т. 2 : Європа. 464 с.

Додаткова:

1. Марисова І. В. Біогеографія. Регіональний аспект: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп / І. В. Марисова. – Суми: «Університетська книга», 2005. – 128 с.
2. Панасенко Б.Д. Основні проблеми фізичної географії Світового океану. Курс лекцій. – Вінниця, 2006. 131 с.
3. Малий атлас світу. – ДНВП «Картографія», 2009.
4. Довідковий атлас світу.- ДНВП «Картографія», 2010.
5. Атлас вчителя. – ДНВП «Картографія», 2009.
6. Географічний атлас світу. – ДНВП «Картографія», 2018.

Викладач

Наталія БЄЛОВА